

метнага, паняццйнага, асацыятыўнага, вобразнага, сімвалічнага, ацэначнага) і рознаўзроўневыя моўныя сродкі яго эксплікацыі.

Бібліяграфічны спіс

1. Болотнова, Н. С. О методике изучения ассоциативного слоя художественного концепта в тексте / Н. С. Болотнова // Вестн. ТГПУ. Сер.: Гуманитар. науки (филология). – 2007. – Вып. 2 (65). – С. 74–79.
2. Маслова, В. А. Когнитивная лингвистика : учеб. пособие / В. А. Маслова. – Минск : Тетра-Системс, 2004. – 256 с.
3. Жаўняровіч, П. П. Публіцыстычны дыскурс Уладзіміра Караткевіча / П. П. Жаўняровіч; навук. рэд. В. І. Іўчанкаў. – Мінск : РІВШ, 2011. – 244 с.
4. Огнева, Е. А. Дуальность художественного концепта как текстовый информативный код / Е. А. Огнева, И. А. Даниленко. – М. : Эдитус, 2021. – 208 с.
5. Васильева, А. А. Лексический аспект ассоциативного развёртывания поэтических текстов О. Э. Мандельштама : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / А. А. Васильева ; Томск. гос. педагог. ун-т. – Томск, 2004. – 30 с.
6. Сухомлинова, Ю. А. Бинарные оппозиции в творчестве Андрея Платонова : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.01.01 / Ю. А. Сухомлинова ; Самар. гос. педагог. ун-т. – Самара, 2005. – 18 с.

ПАНЯЦЦЕ СТРАТЭГІІ ПЕРАКЛАДУ Ў СУЧАСНАЙ ЛІНГВІСТЫЦЫ

Г. М. Старасціна (Магілёў, Беларусь)

Паняцце “стратэгія перакладу” шырока ўжываецца ў сучаснай навуковай перакладазнаўчай літаратуры для апісання працэсу перакладу. Нягледзячы на актыўнае выкарыстанне дадзенага паняцця сучаснымі даследчыкамі, да гэтага часу не існуе адзінага падыходу да трактоўкі гэтай складанай шматаспектнай з’явы, адсутнічае адзіная класіфікацыя перакладчыцкіх стратэгіяў.

Шматлікія вучоныя (В. В. Здобнікаў, А. Д. Швейцер, І. С. Аляксеева, Д. М. Шляпнёў, Г. П. Крынгс, Т. А. Казакова, А. Г. Вітрэнка, У. М. Ілюхін, В. Н. Камісараў і інш.) імкнуліся даць сваё азначэнне стратэгіі перакладу. Вывучэнне шматлікіх навуковых прац паказвае, што даследчыкі зыходзілі з розных меркаванняў.

Прафесар прыкладной лінгвістыкі Брэменскага ўніверсітэта Г. П. Крынгс стаў адным з першых, хто звярнуўся да вывучэння разумовых аперацый перакладчыка, выяўлення перакладчыцкіх стратэгіяў, якія вызначаюць характар дзеянняў перакладчыка ў працэсе працы. Пад стратэгіямі перакладу даследчык разумеў “патэнцыйна усвядомленыя планы перакладчыка, накіраваныя на вырашэнне канкрэтнай перакладчыцкай праблемы” [8, с. 18]. Навукоўца вылучыў два тыпы стратэгіі: макрастратэгію і мікрастратэгію. Плоскасць мікрастратэгіі ахоплівае тыя дзеянні перакладчыка, якія накіраваныя на вырашэнне канкрэтнай праблемы. Плоскасць макрастратэгіі ахоплівае аб’ём дзеянняў перакладчыка, якія прадугледжваюць рашэнне агульнай праблемы, якая складаецца з цэлага шэрагу канкрэтных задач.

Практыкуючы перакладчык, дацэнт кафедры тэорыі і практыкі французскай мовы і перакладу НДЛУ Д. М. Шляпнёў прапануе разглядаць стратэгіі толькі на макраўзроўні і падае наступнае азначэнне стратэгіі перакладу: “Стратэгія – гэта агульная праграма, якая выбіраецца перакладчыкам, агульная ўстаноўка або набор устаноўак па рэалізацыі перакладу дадзенага тэксту ў адпаведнасці з пэўнай мэтай у пэўнай сітуацыі – бачанне таго, як павінна ажыццяўляцца работа ў цэлым” [7, с. 163].

В. В. Здобнікаў, расійскі вучоны-філолаг, перакладчык, аўтар больш за 150 навуковых і навукова-метадычных работ па тэорыі, дыдактыцы і практыцы перакладу, прыходзіць да высновы, што асноўнымі кампанентамі перакладчыцкай стратэгіі з’яўляюцца: 1) арыентаванне ў сітуацыі; 2) фармуляванне мэты; 3) прагназіраванне; 4) планаванне.

Вучоны фармулюе ўласнае азначэнне перакладчыцкай стратэгіі: “Стратэгія перакладу – гэта праграма ажыццяўлення перакладчыцкай дзейнасці, якая фарміруецца на аснове агульнага падыходу перакладчыка да выканання перакладу ва ўмовах пэўнай камунікатыўнай сітуацыі двухмоўнай камунікацыі, якая вызначаецца спецыфічнымі асаблівасцямі дадзенай сітуацыі і мэтай перакладу і, у сваю чаргу, вызначае характар прафесійных паводзін перакладчыка ў рамках дадзенай камунікатыўнай сітуацыі” [4, с. 172].

Дырэктар Санкт-Пецярбургскай вышэйшай школы перакладу, аўтар шэрагу кніг па тэорыі перакладу і методыцы навучання перакладчыкаў ІС. Аляксеева фармулюе наступнае азначэнне: “Стратэгія перакладу – гэта свядома выпрацаваны перакладчыкам у працэсе экспертнай камунікатыўнай дзейнасці алгарытм яго дзеянняў, накіраваны на стварэнне прадукту – тэксту перакладу, з абавязковым улікам прафесійнай этыкі перакладчыка” [1, с. 148–149].

Адзін з заснавальнікаў тэорыі рускага перакладу А. Д. Швейцер, зыходзячы з таго, што пераклад з’яўляецца працэсам выбару і не можа быць дакладна вызначаны, сцвярджаў, што пераклад як працэс складаецца з двух асноўных этапаў: 1) распрацоўка праграмы дзеянняў для перакладчыка (стратэгіі); 2) варыянт ажыццяўлення гэтай праграмы.

Першы этап змяшчае шэраг аб’ектыўных аперацый, якія трэба ідэнтыфікаваць у рамках навукі перакладу, а таксама шэраг суб’ектыўных выбараў у адпаведнасці з асабістымі поглядамі перакладчыка. Акрамя таго, даследчык піша пра “агульную стратэгію перакладу”, у якой варта разглядаць пытанне аб перадачы нацыянальнай ідэнтычнасці зыходнага тэксту [6, с. 64].

Дырэктар Вышэйшай школы перакладу МДУ імя М. В. Ламаносава акадэмік М. К. Гарбоўскі пад стратэгіяй перакладу разумее “пэўную генеральную лінію паводзін, якая адпавядае пастаўленай перакладчыкам канчатковай мэце перакладу, усведамленне якой вядзе да выпрацоўкі пэўнай перакладчыцкай канцэпцыі” [2, с. 508].

Паняцце перакладчыцкай стратэгіі трактуецца В. Н. Камісаравым, вядомым спецыялістам у галіне тэорыі перакладу, вельмі шырока як “правільны падыход да сваёй працы” і як “своеасаблівае перакладчыцкае мысленне”. Выпрацоўка стратэгіі перакладу прадугледжвае вызначэнне мэты перакладу, тыпу перакладаемага тэксту, які абумоўлівае дамінанту перакладчыцкага працэсу. У аснове выбару стратэгіі можа ляжаць імкненне стварыць паўнаважны літаратурны твор на мове перакладу, перадаць эмацыйна-эстэтычнае ўздзеянне арыгінала або забяспечыць дакладную перадачу зыходнага паведамлення пры перакладзе інфарматыўных тэкстаў [3, с. 358].

Калі ўважліва разгледзець усе прыведзеныя азначэнні перакладчыцкай стратэгіі, то можна заўважыць, што большасць даследчыкаў разглядаюць стратэгію перакладу на макраўзроўні.

У розных умовах ажыццяўлення перакладу ступень усвядомленасці перакладчыкам стратэгіі перакладу можа быць рознай. Аднак не існуе перакладу без арыентавання ў камунікатыўнай сітуацыі і без адпаведнага ёй плана дзейнасці. У аснове стратэгіі перакладу ляжыць прынцыповая перакладальнасць, якая дапускае страты другасных элементаў тэксту, і прадугледжвае абавязковае захаванне яго функцыянальных дамінант, а таксама пэўныя мадыфікацыі яго субдамінант. Асаблівую важнасць гэта набывае пры мастацкім перакладзе [5].

Абапіраючыся на прыведзеныя вышэй дэфініцыі паняцця стратэгіі перакладу, можна сфармуляваць наступнае азначэнне: стратэгія перакладу – праграма дзеянняў перакладчыка па рашэнні канкрэтнай перакладчыцкай задачы ў рамках канкрэтнай камунікатыўнай сітуацыі, якая вызначае лінію яго паводзін у адпаведнасці з прагматычнай мэтай перакладу.

Вывучэнне перакладчыцкіх стратэгіяў з’яўляецца адным з найважнейшых кірункаў выкладання тэорыі і практыкі перакладу ў ВНУ, што адпавядае якасці сучаснай лінгвістычнай

адукацыі [9]. Таму зварот да перакладчыцкіх стратэгіі адлюстроўваецца ў вучэбных дапаможніках па сучаснай нямецкай мове як замежнай [10], а таксама па лінгвакультуралагічнаму апісанню нямецкай мовы як замежнай [11].

Бібліяграфічны спіс

1. Алексеева, И. С. Текст и перевод: вопросы теории / И. С. Алексеева. – М. : Международные отношения, 2008. – 184 с.
2. Гарбовский, Н. К. Теория перевода / Н. К. Гарбовский. – М. : Изд-во Московского ун-та, 2004. – 544 с.
3. Комиссаров, В. Н. Современное переводоведение : учебное пособие / В. Н. Комиссаров. – М. : ЭТС, 2001. – 424 с.
4. Сдобников, В. В. Стратегия перевода : общее определение / В. В. Сдобников // Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. – 2011. – Вып. 1. – С. 165–172.
5. Старасціна, Г. М. Мастацкі пераклад: лінгвістычны аспект / Г. М. Старасціна. – Магілёў : МДУ імя А. А. Куляшова, 2009. – 76 с.
6. Швейцер, А. Д. Теория перевода : статус, проблемы, аспекты / А. Д. Швейцер. – Москва : Либроком, 2009. – 411 с.
7. Шлепнев, Д. Н. Стратегия перевода и параметры стратегических решений / Д. Н. Шлепнев // Перспективы науки и образования. – 2018. – № 5 (35). – С. 161–170.
8. Krings, H. P. Was in den Köpfen von Übersetzern vorgeht. Eine empirische Untersuchung zur Struktur des Übersetzungsprozesses an fortgeschrittenen Französischlernern / H. P. Krings. – Tübingen : Gunter Narr Verlag, 1986. – 570 S.
9. Иванов, Е. Е. Качество лингвистического образования в Республике Беларусь (в аспекте межкультурной коммуникации) / Е. Е. Иванов // Проблемы качества образования в Белоруссии и России в контексте интеграционных процессов : в 2 ч. / Российская академия образования ; под ред. М. И. Вишневого, В. В. Мосолова. – М. : РАО, 2008. – Ч. 1. – С. 161–170.
10. Балабанова, Т. Н. Практический курс немецкого языка – 1 = Sprachpraxis Deutsch – 1 : учеб.-метод. пособие / Т. Н. Балабанова, И. В. Нивина, Н. А. Протасова, А. М. Старостина, А. Д. Теплякова. – Могилев : МГУ имени А. А. Кулешова, 2021. – 212 с.
11. Протасова, Н. А. Лингвокультурология : учеб.-метод. пособие / Н. А. Протасова. – Могилев : МГУ имени А. А. Кулешова, 2018. – 193 с.

НЕКООПЕРАТИВНЫЕ РЕЧЕВЫЕ СТРАТЕГИИ В ЯЗЫКЕ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ

Е. Д. Степанова (Могилев, Беларусь)

Средства массовой информации занимают заметное место в современной общественной жизни, являясь неотъемлемой частью ее коммуникационного пространства. С развитием информационных технологий СМИ получают все большее распространение, воздействуют на массовое сознание аудитории, оказывают как мировоззренческое, так и ценностно-ориентированное влияние на социум, формируют современную картину мира [8, с. 76]. Язык СМИ стал объектом научной дисциплины «Медиалингвистика», которая является одним из наиболее перспективных направлений современного языкознания [13]. Знание специфики языка СМИ рассматривается как значимый компонент языковой и лингвистической компетенции специалистов по иностранным языкам, поэтому актуальные проблемы медиалингвистики находят отражение в современных пособиях по английскому языку для высшей школы [4; 9].